

'De Wolf terug' - antwoorden op vragen

De Wolf terug, eng of enerverend? D. Klees, E. van Maanen, L. Linnartz, M. Drenthen & M. van der Weide 2015. Kosmos, Utrecht. ISBN 978 90 5210 986 2.

Eind februari 2015 verscheen het boek 'De Wolf terug, eng of enerverend?', geschreven door de mensen van het initiatief en website 'Wolven in Nederland'. Dat was twee weken voordat op 7 maart 2015 de eerste zekere wolf op eigen kracht Nederland bereikte, na een afwezigheid van meer dan een eeuw.

De vijf auteurs, op verschillende wijze betrokken bij het (toekomstig) wel en wee van de wolf in Nederland, verschaffen met dit boek een goed beeld van de huidige stand van zaken rond de terugkeer van de wolf in Nederland en de mogelijke consequenties die dat in de toekomst zal kunnen hebben.

Zij gaan ook in op de geschiedenis van het voorkomen van de wolf in Nederland. Uiteraard behandelt het boek daarbij ook de laatste, gedocumenteerde Nederlandse wolven. Heeze in Noord-Brabant wordt weer eens het laatste geval genoemd, zij het met het jaartal 1879, terwijl elders meestal voor Heeze het jaartal 1897 wordt genoemd. Voor zover ik kan nagaan, is Heeze een slecht gedocumenteerde rondgezongen waarneming. Ik vind deze waarneming voor het eerst genoemd in de Nederlandse bewerking (2000) van het wolvenboek van Okarma. Opmerkelijk is dat in het hier besproken boek het laatste, wel goed gedocumenteerde geval, namelijk Schinveld 1869, niet genoemd wordt. Het zou goed zijn als iemand de meldingen van wolven in Nederland in de negentiende eeuw nog eens kritisch zou onderzoeken, bijvoorbeeld door kranten uit die tijd

er op na te pluizen.

Spannend is de foto van de vermoedelijke wolf langs de A12 bij Duiven in 2011. Op de foto in het boek staat het dier helaas erg klein. In andere bronnen wordt dit dier op grond van het uiterlijk een mogelijke Italiaanse wolf genoemd. Inderdaad lijkt het niet op een Poolse wolf (zie onderstaand). Dat een wolf van de Italiaanse stam Nederland bereikt is niet uitgesloten. De wolf die per abuis in het Westerwald geschoten is werd in genetisch onderzoek toegeschreven aan de Italiaanse stam. Het Westerwald is hemelsbreed maar 100 kilometer van Zuid-Limburg. In deze Lutra opperen Lelieveld et al. overigens de mogelijkheid dat de mogelijke wolf van Duiven een jakhals is geweest. De relatief tengere bouw en de roodachtige vacht passen inderdaad niet alleen bij een Italiaanse wolf, maar ook bij een jakhals.

Het boek geeft een realistisch beeld van het perspectief van de wolf in Nederland. Zo wordt er niet overdreven hoog op gegeven van de goede rol die wolven zouden kunnen gaan spelen in de Nederlandse natuur. Heel nuchter staat er dat wolven waarschijnlijk niet zo'n groot ecologisch effect zullen uitoefenen in het Nederlandse en Vlaamse landschap, waar de mens zo'n dominante invloed heeft. We zijn hier niet in Yellowstone.

Heel nuchter is ook de constatering dat wolven andere roofdieren doden als ze kans krijgen. Zelf zag ik in Yellowstone hoe een wolf probeerde een coyote te pakken te krijgen. Als wolven zich echt in flinke aantallen, waarbij je zou kunnen denken aan een honderdtal, in Nederland gaan vestigen, zal de vos het mogelijk moeilijk krijgen, zoals ook de hermelijn heeft geleden onder de komst van de vos in de duinen (Mulder 1990). De natuur is geen zoet sprookje.

Het boek laat duidelijk zien dat de mens de wolf zijn terugkeer toestaat, na een dieptepunt in Europa omstreeks 1950. Betere bescherming tegen vervolging was cruciaal. Daarbij komt een beter voedselaanbod, met name in de vorm van veel meer hoefdieren. De enige serieuze beperkende factor voor vestiging van de wolf in Nederland lijkt het autoverkeer. Kan een populatie de sterfte door aanrijdingen aan? Dit is een serieus probleem, in grote delen van Nederland lijkt het bijvoorbeeld de otter door aanrijdingen niet definitief te lukken om een populatie op te bouwen (Kuiters & Lammertsma 2014). De das redt het door vele voorzieningen, maar dat is een tunnelier (Dekker & Bekker 2010, Vreugdenhil & Bekker 2015). Het boek wijst er op dat wolven slim zijn en zich goed aanpassen aan nieuwe omstandigheden. Ik heb in deze ook meer vertrouwen in de wolf dan in de das.

De vormgeving van het boek is eenvoudig en de bladspiegel maakt een volgepropte indruk. Hoeveel mooier zou het geweest zijn als het was uitgegeven in de kleine reeks van de KNNV Uitgeverij over zoogdieren: steenmarter, konijn, das en wild zwijn.

Het hoofdstuk van hoofddocent filosofie Martin Drenthen van de Radboud Universiteit over onze omgang met de wolf zet aan tot nadenken. Zo constateert hij dat het verwijzen naar de wettelijk beschermde status ons niet veel helpt bij het beantwoorden van de morele vraag of en waarom we de wolf zouden moeten beschermen. Juridische argumenten zijn te gemakkelijk, het zijn vaak dooddoeners. Ook gaat hij in op het onjuiste beeld van de wolf als metafoor voor de wildernis.

De eerste recente wolf in Nederland heeft het wildernisbeeld al enorm afgezwakt door zijn gedraaf dwars door dorpen, maar dat was na het verschijnen van dit boek. Die wolf heeft door meteen maar een aantal schapen te doden ook voor een zekere ontzuivering gezorgd. Nogmaals: zie het artikel elders in deze Lutra. Al met al is het boek een gedegen en nuchter verhaal over de wolf vanuit verschillende invalshoeken.

Literatuur

- Dekker, J.J.A. & G.A. Bekker 2010. Badger (*Meles meles*) road mortality in the Netherlands: the characteristics of victims and the effects of mitigation measures. *Lutra* 53: 81-92.
- Kuiters, A.T. & D.R. Lammertsma 2014. Infrastructuur knelpunten voor de otter. Overzicht van verkeersknelpunten met mate van urgentie voor het nemen van mitigerende maatregelen. Rapport 2513. Alterra, Wageningen.
- Mulder, J.L. 1990. The stoat *Mustela erminea* in the Dutch dune region, its local extinction, and a possible cause: the arrival of the fox *Vulpes vulpes*. *Lutra* 33: 1-21.
- Vreugdenhil, S. & H. Bekker 2015. Infrastructuur en verkeer. In: F. van Bommel, S. Vreugdenhil & M. La Haye (red.). *De Das*: 80-93. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Johan B.M. Thissen

Mansberg 7

NL-6562 MA Groesbeek
Nederland